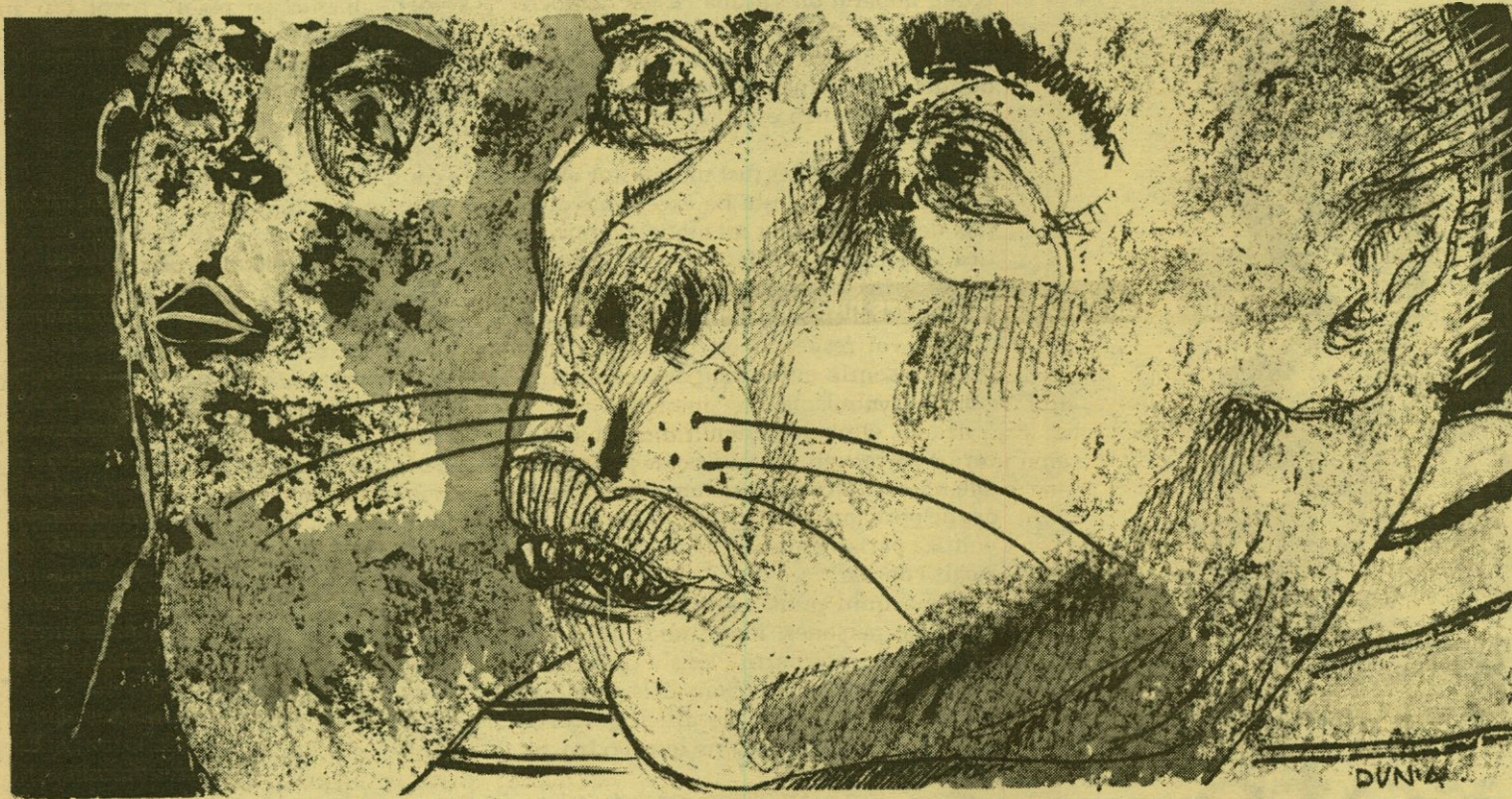

Jean de La Fontaine va ser el mestre d'una llengua lírica i narrativa, i la va fer servir amb una bellesa que ningú no podia imaginar

Cent anys d'un fabulós zoo

DÚNIA LORDA VIDAL

FNÈSTOR LUJÁN

a dos o tres dies tan sols que es va complir el tercer centenari de la mort del gran poeta i faulista francès Jean de La Fontaine. Segons una enquesta recent a França, després de Victor Hugo, La Fontaine és considerat el segon dels clàssics, per davant de Molière, Balzac i Rabelais. Per mi, personalment, seria el meu poeta predilecte en la llengua francesa si no existís el solitari François Villon, condemnat a la forca, tràgic i divertit poeta del segle XV, que és l'únic lladre professional de la història de la poesia francesa.

La Fontaine fou el mestre d'una llengua lírica i narrativa, i la va fer servir amb una bellesa que ningú podia imaginar. En la literatura francesa, per més que es cerqui, és difícil trobar un home tan feliç en l'expressió, tan posseïdor de trets poètics, tan gentil i greu alhora, tan bellament equilibrat, tan clàssic al cap i a la fi.

No obstant, Jean de La Fontaine ha estat generalment considerat a França i fora d'ella l'autor de les faules —prodigioses, això sí— quan les faules representen només una part de la seva obra. La Fontaine era de la Xampanya. Havia nascut a Château-Thierry el 1621, fill d'un *maître des eaux et des forêts*, també ho seria ell amb el temps, com ho va ser el seu avi. Per a la seva poesia, el seu mateix nom, l'administrador de les aigües i els boscos, semblava una premonició.

La vida de La Fontaine és força coneguda, fins als detalls més petits: anècdotes, frases cèlebres, la seva famosa distracció, els seus excel·lents amics. No està demostrat que el grup de "quatre amics" al qual fa al·lusió en el seu pròleg de *Les amours de*

Psyché et de Cupidon siguin, com ha volgut la tradició, ni més ni menys que Boileau, Molière i Racine. Certament fou amic de tots ells, però ens sorprèn que es reunissin en una petita tertúlia els més alts cims de la literatura francesa: el seu poeta còmic més important, el seu gran poeta satíric, el gran i indiscutible tràgic, i La Fontaine, el poeta. No obstant, em permetran transcriure un fragment d'aquest pròleg perquè, si la tradició no menteix, devia ser realment una gloriosa penya: "Quatre amics, la relació entre els quals havia començat al Parnàs, van lligar una

mena de societat que jo anomenaria acadèmica si el seu nombre hagués estat més abundós, i si haguessin preferit el plaer de les muses. La primera cosa que van acordar fou vedar les converses preparades abans i tot protocol que pogués tenir un aire acadèmic. Quan es trobaven junts i havien parlat fins al sadollament de les seves diversions, si l'atzar els portava a dialogar d'algun fit de ciència o de belles arts, aprofitaven l'ocasió; però era sempre sense detenir-se gaire en la mateixa matèria, voleiant d'un tema a un altre com abelles que troben en el seu camí dife-

rents classes de flors. Ni l'enveja, ni la malignitat, ni la càbala tenien cabuda entre ells."

La Fontaine és el gran poeta dels *Contes* i sobretot de les *Fables*. Són els *Contes* d'una sobirana obscenitat, però escrits amb una elegància inimitable, amb una distinció única. La seva moral llibertina va ser la causa que els ex-peccadors Lluís XIV i la vella *madame* de Maintenon, drac vigilant de la moral més estricta, sentissin sempre malfiança davant de La Fontaine. Al mateix nivell que els *Contes* s'hi pot posar l'encisador poema *Adonis*, tan bell com l'*Adonis* de Ronsard i encara més elegant. Les faules uneixen alhora el rigor i la llibertat. Presenten un univers cruel i cautelós, ple d'animals familiars i estranys, un zoo barroc on es barregen la perdiu, la formiga i el gall amb la gasela, l'elefant o el drac; on existeixen dones ofegades o transformades en gates, sense comptar els ratolins transformats en adolescents i els herois mitològics dominant-ho tot, movent-se per aquest món fabulós amb una estranya i elegantíssima negligència.

Les faules són un prodigi de rigor i llibertat. De rigor en la perfecció, de llibertat en el llenguatge, flexible, plàstic, impertorbable fins al pur insòlit. En les seves faules Jean de La Fontaine, esperit flegmàtic, presenta no tan sols una moralitat més aviat imprecisa, sinó les invariables lleis del cinisme quotidià. El poeta estimava per sobre de tot dormir, somniar i fer l'amor. L'element femení apareix d'una manera delicada i torbadora, sempre és present amb una tremolor de misteri:

"... O belles, evitez

Le fons des bois et leur vaste silence."

És difícil en el nostre país pensar que La Fontaine era altra cosa que un faulista absolutament popular i per aquesta raó he dit la meua admiració. Però no sóc jo sol. André Gide, un anti-La Fontaine congelat i rigorós, va anotar amb clara perspicàcia en el seu *Diari*: "L'art de La Fontaine és saber dir d'una manera lleugera una veritat aclaparadora." És cert, la poesia de La Fontaine com les paradoxes d'Oscar Wilde —que sempre o gairebé sempre eren fulminants— encara fascina avui. Mort a la primavera, deixà memòria d'un *bonhomme*, un *bon garçon*, un amic d'excel·lent companyia, sensual, mà foradada, un mestre absolut de la llengua francesa, sense la menor pedanteria. Ell mateix redactà el seu senzill i celebrat epitafi, que comença: "Jean s'en alla comme il était venu..." I fou el miracle de la poesia francesa.

• NÈSTOR LUJÁN. ESCRIPTOR I PERIODISTA

Sobre cultura

MONTSERRAT MINOBIS

Les grans i petites qüestions que afecten el món de la cultura surten aquests dies de pre-campanya electoral amb una freqüència que no sol ser habitual. Sembla que quan hi ha eleccions és quan realment la cultura (?) interessa als qui hauria d'interessar i preocupar, sempre. Només repassant alguns titulars —en aquest cas d'aquest mateix diari— han aparegut —a més d'articles d'opinió— algunes informacions que mereixen ser tingudes en compte. Per exemple, que a Catalunya hi ha una biblioteca i mitja per cada deu mil habitants (la mitjana estatal la supera per un punt); l'Associació d'Escriptors en Llengua Catalana reclama la posada

en marxa de la Casa de l'Escriptor, que ja havia estat demanada en l'etapa de Narcís Serra com a alcalde. I entre una i una altra, apareix una completa informació, recollida en el volum de síntesi sencer (que sortirà d'aquí a uns dies) on s'apleguen les *Estadístiques culturals a Catalunya 1992-1993*, on es veu i es demostra el que la societat civil és capaç de generar i fer en aquest camp on les Administracions no acaben de donar el to, tot i que aquestes estadístiques sembla que recullen, principalment, el que les Administracions, Generalitat i les quatre diputacions han destinat a la cultura i als béns culturals del país. Hi falten, però, els Ajustaments. No cal dir l'interès que ha de tenir

aquest estudi, per veure i entendre com es dinamitzen o potencien les activitats culturals d'arreu del país. Des de les Administracions o des de la gent, el poble, reunit a través dels diversos camps que mou la cultura.

Hi ha qui ha dit que solament a través de la cultura un poble es fa i és gran. Amb això s'hi pot o no estar d'acord. Almenys amb la rotunditat de la frase. Però sí que resulta clar que la cultura al servei de tot-hom és una eina imprescindible en la millora de la qualitat de vida de qualsevulla persona (lleigeixi's ciutadans i ciutadanes) de qualsevol país. El *quid* de la qüestió sempre ha estat com aproximar el model de cultura que volem. I sembla clar que mai s'ha definit clarament aquest model. La cultura que s'ha fet fins ara ha estat una cultura a batzegades, omplint buits, posant pedaços, creant "grans infraestructures" (que no sabem com s'ompliran) i oblidant aquelles petites coses més pròximes a les necessitats individuals i col·lectives de la gent del país. I és aquí on cal, o caldria, posar l'accent de l'aposta cultural.